

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

20 май 2008 година*

По дело C-352/06

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Finanzgericht Köln (Германия) с акт от 10 август 2006 г., постъпил в Съда на 25 август 2006 г., в рамките на производство по дело

Brigitte Bosmann

срещу

Bundesagentur für Arbeit — Familienkasse Aachen,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: г-н V. Skouris, председател, г-н P. Jann, г-н C. W. A. Timmermans, г-н A. Rosas, г-н K. Lenaerts, г-н A. Tizzano, председатели на състави, г-н K. Schiemanн (докладчик), г-н A. Borg Barthet, г-н M. Ilešič, г-н J. Malenovský и г-н J. Klucka, съдии,

* Език на производството: немски.

генерален адвокат: г-н J. Mazák,
секретар: г-н R. Grass,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за г-жа Bosmann, от адв. H. Knops, Rechtsanwalt,
- за германското правителство, от г-н M. Lumma и г-жа C. Schulze-Bahr, в качеството на представители,
- за испанското правителство, от г-н F. Díez Moreno, в качеството на представител,
- за Комисията на Европейските общности, от г-н V. Kreuzschitz и г-жа I. Kaufmann-Bühler, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 29 ноември 2007 г.,

постанови настоящото

Решение

¹ Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 13, параграф 2, буква а) от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за

прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, както и на член 10 от Регламент (ЕИО) № 574/72 на Съвета от 21 март 1972 година за определяне на реда за прилагане на Регламент № 1408/71, изменени и актуализирани с Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 г. (ОВ L 28, 1997 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 4, стр. 35), изменени с Регламент (ЕО) № 647/2005 на Европейския парламент и Съвета от 13 април 2005 г. (ОВ L 117, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 211, наричани по-нататък съответно „Регламент № 1408/71“ и „Регламент № 574/72“).

- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-жа Bosmann и Bundesagentur für Arbeit — Familienkasse Aachen (Федерална служба по заетостта — Каса за семейни надбавки Аахен, наричана по-нататък „Bundesagentur“) по повод на отказ за предоставяне на семейни надбавки в Германия.

Правна уредба

Общностна правна уредба

Регламент № 1408/71

- 3 Първо и пето съображение от Регламент № 1408/71 имат следното съдържание:

„като има предвид, че разпоредбите за координиране на националните законодателства в областта на социалната сигурност спадат към свободното движение на работещи, които са граждани на държавите-членки [да се чете: „лицата“] и следва да допринасят за подобряване на техния жизнен стандарт и условия за трудова заетост;

[...]

като има предвид, че в рамките на тази координация е необходимо в Общността да се гарантира еднакво третиране съгласно различните национални законодателства на живеещите в държавите-членки работници, лицата на тяхна издръжка и преживелите ги лица“.

4 Осмо, девето и десето съображение от този регламент гласят:

„като има предвид, че зетите и самостоятелно зетите лица, които се движат в рамките на Общността, следва да подлежат на прилагане на схемата за социална сигурност на една-единствена държава-членка, за да се избегне припокриване на приложимите национални законодателства и усложненията, които биха могли да произтекат от това;

като има предвид, че случаите, в които по изключение от общото правило дадено лице следва да бъде едновременно субект на законодателството на две държави-членки, трябва да са възможно най-ограничени по брой и обхват;

като има предвид, че с оглед на възможно най-ефективно гарантиране на еднакво третиране на всички работници, които са зети на територията на дадена държава-членка, за приложимо законодателство е целесъобразно по принцип да се определи законодателството на държавата-членка, в която съответното лице упражнява трудова или самостоятелна трудова заетост“.

5 Член 13 от Регламент № 1408/71, озаглавен „Общи правила“ предвижда:

„1. Съгласно членове 14в и 14е, лицата, за които се прилага настоящият регламент, са подчинени на законодателството само на една единствена държава-членка. Това законодателство се определя в съответствие с разпоредбите в настоящия дял.

2. Съобразно разпоредбите на членове 14 до 17:

а) лице, което е заето на работа на територията на една държава-членка, е подчинено на законодателството на тази държава, дори и ако пребивава на територията на друга държава-членка, или ако седалището или мястото на стопанска дейност на предприятието или лицето, което го е наело на работа, се намира на територията на друга държава-членка;

[...]“

6 Според член 73 (озаглавен „Заети или самостоятелно заети лица, членовете на чиито семейства пребивават в държава-членка, различна от компетентната държава“) от този регламент:

„Заето или самостоятелно заето лице, което е подчинено на законодателството на държава-членка, има право, по отношение на членовете на неговото семейство, които пребивават в друга държава-членка, на семейните обезщетения, предвидени от законодателството на първата посочена държава като пребиваващи в тази държава лица, съобразно разпоредбите на приложение VI.“

Регламент № 574/72

7 Член 10, параграф 1 (озаглавен „Приложими правила в случай на натрупване на права на семейни обезщетения или семейни помощи за заети или самостоятелно заети лица“) от Регламент № 574/72 гласи:

„1. а) Правото на дължими обезщетения или семейни помощи [Другаде в текста: „надбавки“] съгласно законодателството на държава-членка, според което придобиването на право на тези обезщетения или помощи не зависи от условия за осигуряване, трудова или самостоятелна трудова заетост, се спира, когато през един и същи период и за един и същи член на семейството се дължат обезщетения единствено съгласно националното законодателство на друга държава-членка или при прилагане на разпоредбите на членове 73, 74, 77 или 78 от регламента [№ 1408/71], до размера на тези обезщетения.

б) Въпреки това, при упражняване на професионална или търговска дейност на територията на първата държава-членка:

i) в случай на дължими обезщетения само съгласно националното законодателство на друга държава-членка или съгласно разпоредбите на членове 73 или 74 от регламента [№ 1408/71] на лицето, което има право на семейни обезщетения, или на лицето, на което същите следва да се изплащат, правото на дължими семейни обезщетения само съгласно националното законодателство на въпросната друга държава-членка или съгласно разпоредбите на посочените членове се спира до размера на семейните обезщетения, предвидени от законодателството на държавата-членка, на чиято територия пребивава

членът на семейството. Разходите за изплатените обезщетения от държавата-членка, на чиято територия пребивава членът на семейството, са за сметка на тази държава-членка;

[...]

Национална правна уредба

- 8 § 62, алинея 1, точка 1 от Закона за данъка върху доходите (Einkommensteuergesetz) гласи:

„Всяко лице, чието местожителство или обичайно пребиваване се намира в Германия, има право в полза на децата [...] на семейни надбавки съгласно настоящия закон.“

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

- 9 Г-жа Vosmann, белгийска гражданка, пребиваваща в Германия, отглежда сама своите две деца, родени съответно през 1983 г. и 1985 г. Те също пребивават в Германия, където учат.

- 10 Г-жа Bosmann по принцип има право на семейни надбавки в Германия съгласно § 62 от Закона за данъка върху доходите, които първоначално са ѝ били предоставени от Bundesagentur. Въпреки това, след като от 1 септември 2005 г. г-жа Bosmann започва да упражнява професионална дейност в Нидерландия, изплащането на тези надбавки ѝ е било отказано от октомври 2005 г. с решение от 18 октомври. Bundesagentur тълкува разпоредбите от общностното право в смисъл, че г-жа Bosmann била подчинена само на законодателството на държавата-членка по заетостта, т.е. на това на Кралство Нидерландия, така че Федерална република Германия не можело да се смята за компетентна държава, дължаща споменатите надбавки.
- 11 Г-жа Bosmann не може да ползва съответните семейни надбавки в Нидерландия, поради факта че нидерландското законодателство не предвижда предоставянето им за деца, навършили 18 години.
- 12 Препращащата юрисдикция изтъква, че не е уточнено дали г-жа Bosmann се връща в Германия след края на всеки работен ден или само за уикендите и празничните дни.
- 13 При тези обстоятелства Finanzgericht Köln решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- 1) Трябва ли член 13, параграф 2, буква а) от Регламент [...] № 1408/71 [...] да се тълкува ограничително в смисъл, че допуска правото на семейни надбавки в държавата по пребиваване (Федерална република Германия) на майка, отглеждаща сама своите деца, която поради възрастта на последните не получава семейни надбавки в държавата по заетостта (Кралство Нидерландия)?

2) При отрицателен отговор на първия въпрос:

Трябва ли член 10 от Регламент [...] № 574/72 [...] да се тълкува ограничително в смисъл, че допуска правото на семейни надбавки в държавата по пребиваване (Федерална република Германия) на майка, отглеждаща сама своите деца, която поради възрастта на последните не получава семейни надбавки в държавата по заетостта (Кралство Нидерландия)?

3) При отрицателен отговор на първия и втория въпрос:

Правото на майка, която работи и отглежда сама своите деца, да се ползва от прилагането на по-благоприятните правила в областта на предоставяне на семейни надбавки на държавата по пребиваване произтича ли пряко от Договора ЕО или съответно от общите принципи на правото?

4) Отговорът на предходните въпроси зависи ли от това дали заинтересованото лице се завръща в семейното си жилище след края на всеки работен ден?

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

¹⁴ С първия си въпрос препращащата юрисдикция иска да се установи дали член 13, параграф 2, буква а) от Регламент № 1408/71 може да се тълкува

по начин, който да позволи на заето лице, намиращо се в положението на г-жа Bosmann, което попада в приложното поле на Регламент № 1408/71 и което е подчинено на схемата за социална сигурност на държавата-членка по заетостта, в случая Кралство Нидерландия, да получава семейни обезщетения в държавата-членка, в която пребивава, в случая Федерална република Германия, когато се установи, че поради възрастта на неговите деца такива семейни обезщетения не могат да му бъдат предоставени в компетентната държава-членка.

- 15 Преди отговора на този въпрос следва да се напомнят общите правила, на които по силата на Регламент № 1408/71 се подчинява определянето на приложимото законодателство по отношение на работниците, които се движат в рамките на Общността.
- 16 Разпоредбите на дял II от Регламент № 1408/71, с които се определя приложимото законодателство по отношение на работниците, които се движат в рамките на Общността, целят заинтересованите лица да се подчиняват на схемата за социална сигурност само на една-единствена държава-членка, за да се избегне припокриване на приложимите национални законодателства и усложненията, които би могло да произтекат от това. Този принцип намира проявление в член 13, параграф 1 от Регламент № 1408/71, който гласи, че работникът, за който се прилага посоченият регламент, се подчинява само на законодателството на една-единствена държава-членка (вж. Решение от 12 юни 1986 г. по дело Ten Holder, 302/84, Rescueil, стр. 1821, точки 19 и 20).
- 17 Според член 13, параграф 2, буква а) от Регламент № 1408/71 лицето, заето на територията на една държава-членка, е подчинено на законодателството на тази държава, дори и ако пребивава на територията на друга държава-членка. Определянето на законодателството на държава-членка като приложимо законодателство по отношение на работник съгласно тази разпоредба води до това, че само законодателството на тази държава-членка е приложимо спрямо него (вж. Решение по дело Ten Holder, посочено по-горе, точка 23).

- 18 Що се отнася до специфичния контекст на семейните обезщетения, съгласно член 73 от Регламент № 1408/71 работник, подчинен на законодателството на държава-членка, има право по отношение на членовете на неговото семейство, които пребивават в друга държава-членка, на семейните обезщетения, предвидени от законодателството на първата държава, все едно че са пребиваващи в тази държава лица.
- 19 Следователно, както правилно приема препращащата юрисдикция, приложимото законодателство по отношение на случая на г-жа Vosmann по принцип е законодателството на държавата-членка, в която тя работи, т.е. нидерландското законодателство.
- 20 Макар приложимото право към случая на работник, който попада в една от хипотезите, обхванати от разпоредбите на дял II от Регламент № 1408/71, да се определя съобразно посочените разпоредби, все пак прилагането на разпоредбите на друг правен ред невинаги е изключено (вж. Решение от 20 януари 2005 г. по дело Laurin Effing, C-302/02, Recueil, стр. I-553, точка 39).
- 21 Според Комисията на Европейските общности в случай като този на г-жа Vosmann въз основа на член 10, параграф 1, буква а) от Регламент № 574/72 прилагането на разпоредбите на правния ред на държавата-членка по заетостта, определена като компетентна държава съгласно член 13, параграф 2, буква а) от Регламент № 1408/71, може да бъде изключено, като вместо това се приложи законодателството на държавата-членка по пребиваването на заинтересованото лице. Така съществуването на привръзка към две държави-членки, а именно тази по пребиваването и тази по заетостта, позволявало по-конкретно да се сумират правата на обезщетения. Съгласно член 10, параграф 1, буква а) от Регламент № 574/72 поради липсата на съответно право на семейни надбавки в държавата-членка по заетостта последните трябвало да бъдат предоставени без ограничение в държавата-членка по пребиваване, в случая Федерална република Германия. В подкрепа на тази теза Комисията се позовава на Решение на

Съда от 9 декември 1992 г. по дело *McMenamin* (C-119/91, Recueil, стр. I-6393). В същата перспектива препращащата юрисдикция се позовава на Решение от 7 юни 2005 г. по дело *Dodl и Oberhollenzer* (C-543/03, Recueil, стр. I-5049).

- 22 В това отношение следва да се отбележи, че делата, по които са постановени посочените решения, са разрешени въз основа на член 10, параграф 1, буква б), подточка i) от Регламент № 574/72, който обхваща хипотезите, в които се упражнява професионална дейност и в държавата-членка по пребиваването. Както изтъква генералният адвокат в точки 51 и 52 от своето заключение, в посочените по-горе решения по дело *McMenamin* и по дело *Dodl и Oberhollenzer* правопораждащият факт за инверсията на приоритетите в полза на компетентността на държавата-членка по пребиваване се е дължал на обстоятелството, че се е упражнявала професионална дейност в държавата-членка по пребиваването от съпруга на лицето, което ползва обезщетенията, предвидени в член 73 от Регламент № 1408/71.
- 23 От акта за препращане обаче следва, че г-жа *Bosmann* не се намира в такова положение.
- 24 Що се отнася, на следващо място, до член 10, параграф 1, буква а) от Регламент № 574/72, от съдържанието му следва, че той цели да даде решение на случаите на натрупване на права на семейни обезщетения, които се срещат, когато последните се дължат едновременно в държавата-членка по пребиваване на съответното дете, независимо от условията на осигуряване или заетост, и в държавата-члена по заетостта — съгласно член 73 от Регламент № 1408/71.
- 25 Както обаче изтъкват германското правителство и препращащата юрисдикция, обстоятелствата по делото по главното производство не разкриват „натрупване“ на семейни обезщетения от този вид, тъй като правото на семейни надбавки в държавата-членка по заетостта в конкретния случай е изключено, в съответствие със законодателството на последната държава, предвид възрастта на децата на жалбоподателката по главното производство.

- 26 Тъй като инверсията на приоритетите в полза на прилагането на законодателството на държавата-членка по пребиваването не може да се основе на специфичните правила за привързване, посочени в Регламент № 574/72, следва да се отбележи, че случаят на г-жа Bosmann се подчинява на общото правило за определяне на приложимото законодателство, установено в член 13, параграф 2, буква а) от Регламент № 1408/71.
- 27 Следователно общностното право не задължава компетентните германски органи да предоставят на г-жа Bosmann въпросното семейно обезщетение.
- 28 При все това възможността за такова предоставяне също не би могла да се изключи, предвид това, че както следва от преписката, представена пред Съда, изглежда, че съгласно германското законодателство г-жа Bosmann може да ползва семейни надбавки дори само поради факта на своето пребиваване в Германия, което следва да се провери от препращащата юрисдикция.
- 29 В този контекст следва да се напомни, че разпоредбите на Регламент № 1408/71 трябва да се тълкуват в светлината на член 42 ЕО, който цели да улесни свободното движение на работници и означава по-конкретно, че работниците мигранти не трябва нито да губят права на обезщетения за социална сигурност, нито да търпят намаляване на размера им поради факта, че са упражнили правото на свободно движение, предоставено им от Договора (вж. Решение от 9 ноември 2006 г. по дело Немес, C-205/05, Recueil, стр. I-10745, точки 37 и 38).
- 30 По същия начин в първо съображение от Регламент № 1408/71 се посочва, че разпоредбите за координиране на националните законодателства в областта на социалната сигурност, които включва този регламент, спадат към свободното движение на лицата и следва да допринасят за подобряване на техния жизнен стандарт и условия за трудова заетост.

- 31 Като се имат предвид тези елементи, следва да се установи, че при обстоятелства като тези по делото по главното производство не би могло да се отрече правомощието на държавата-членка по пребиваването да предостави семейни надбавки на лицата, които пребивават на нейна територия. Всъщност ако по силата на член 13, параграф 2, буква а) от Регламент № 1408/71 лицето, заето на територията на държава-членка, е подчинено на законодателството на тази държава, дори и ако пребивава на територията на друга държава-членка, то този регламент няма за цел да пречи на държавата по пребиваване да предостави съгласно законодателството си семейни надбавки на това лице.
- 32 Решението по дело Ten Holder, посочено по-горе, на което се позовава германското правителство в писменото си становище, както и Решение от 10 юли 1986 г. по дело Luijten (60/85, Recueil, стр. 2365), посочено от препращащата юрисдикция, не могат да поставят под въпрос предходното тълкуване на Регламент № 1408/71. Решението по дело Ten Holder, посочено по-горе, визира случай на отказ на органите на компетентната държава-членка да предоставят обезщетение и в този контекст Съдът постановява, че определянето съгласно Регламент № 1408/71 на законодателството на държава-членка като приложимо законодателство по отношение на работник води до това спрямо него да е приложимо само това законодателство (Решение по дело Ten Holder, посочено по-горе, точка 23). Съдът потвърждава същия принцип в Решение по дело Luijten, посочено по-горе, по отношение на риска от едновременно прилагане на законодателствата на държавата по заетостта и на държавата по пребиваване, позволяващо на осигурените лица да ползват семейно обезщетение. Следователно разглеждани в техния специфичен контекст, различен от този на настоящото дело по главното производство, посочените решения не биха могли да послужат за основание да се изключи, че държава-членка, която не е компетентната държава и която не подчинява правото на семейно обезщетение на условия за заетост или за осигуряване, може да предостави такава престация на лице, което пребивава на нейна територия, щом като възможността за такава предоставяне действително произтича от нейното законодателство.
- 33 С оглед на гореизложените съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 13, параграф 2, буква а) от Регламент № 1408/71 допуска работник мигрант, който е подчинен на схемата за социална сигурност на държавата-членка по заетостта, да получава съгласно националното законодателство на държавата-членка по пребиваване семейни обезщетения в последната държава.

По втория и третия въпрос

- 34 Предвид отговора на първия въпрос, не е необходимо да се отговаря на втория и на третия въпрос.

По четвъртия въпрос

- 35 По-нататък препращащата юрисдикция иска да се установи дали отговорът, който следва да се даде на първия, втория и третия въпрос, зависи от това дали г-жа Vosmann се връща след края на всеки работен ден в семейното си жилище в Германия.
- 36 Както следва по същество от отговора на първия въпрос, член 13, параграф 2, буква а) от Регламент № 1408/71 допуска работник мигрант, който се намира в положението на г-жа Vosmann, да получава семейни обезщетения в държавата-членка по пребиваване, при условие че отговаря на необходимите условия за предоставяне на такива обезщетения съгласно законодателството на тази държава. Доколкото, както следва от акта за препращане, правото на г-жа Vosmann да ползва семейни надбавки в Германия е подчинено на условието заинтересованото лице да пребивава на територията на тази държава-членка — условие, на което изглежда тя действително отговаря — препращащата юрисдикция следва да определи дали фактът, че г-жа Vosmann се връща след края на всеки работен ден в семейното си жилище в Германия е релевантен за преценката дали тя „пребивава“ в споменатата държава по смисъла на германското законодателство.

37 Следователно на четвъртия въпрос трябва да се отговори, че препращащата юрисдикция следва да определи дали фактът, че работник, който се намира в положението на жалбоподателката по главното производство, се завръща след края на всеки работен ден в семейното си жилище в съответната държава-членка, е релевантен за преценката дали такъв работник отговаря на условията за предоставяне на въпросното семейно обезщетение в тази държава съгласно законодателството ѝ.

По съдебните разноски

38 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред препращащата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

- 1) Член 13, параграф 2, буква а) от Регламент № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, изменен и актуализиран с Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 г., изменен с Регламент (ЕО) № 647/2005 на Европейския парламент и Съвета

от 13 април 2005 г., допуска работник мигрант, който е подчинен на схемата за социална сигурност на държавата-членка по заетостта, да получава съгласно националното законодателство на държавата-членка по пребиваване семейни обезщетения в последната държава.

- 2) Препращащата юрисдикция следва да определи дали фактът, че работник, който се намира в положението на жалбоподателката по главното производство, се завръща след края на всеки работен ден в семейното си жилище, разположено в съответната държава-членка, е релевантен за преценката дали такъв работник отговаря на условията за предоставяне на въпросното семейно обезщетение в тази държава съгласно законодателството ѝ.

Подписи